

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13787491>

TA'LIM MUASSASALARDA TA'LIM OLUVCHILARNING MEDIATA'LIM YORDAMIDA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH

Asqarxo'jaeva Movluda Saidmuxammadzokir qizi

Toshkent shaxridagi puchon universiteti rektor maslaxatchisi.

***Annotatsiya:** Ushbu maqola oliy ta'lim muassalarida mediata'lim yordamida talim oluvchilarning tafakkurini rivojlantirish tendensiyalarini o'rganadi. XXI asrda mediata'lim axborotlarni tahlil qilish, soxta va ishonchli manbalarni ajratish, hamda media mazmunini yaratish qobiliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Maqolada mediata'limni oliy ta'lim dasturlariga integratsiya qilish yo'llari va ularning talim oluvchilarning mustaqil va xolis fikrlash qobiliyatini qanday shakllantirishi haqida batafsil tahlil qilinadi. Mediata'lim orqali intellektual rivojlanishni stimullash uchun eng yaxshi amaliyotlar, muammolar va kelajakdagi istiqbollari ko'rib chiqiladi.*

***Kalit so'zlar:** Mediata'lim, tafakkur rivojlantirish, oliy ta'lim, tahlil qilish qobiliyati, media savodxonlik, mustaqil fikrlash, ta'lim dasturlari, zamonaviy tendensiyalar, media mazmuni, axborot tahlili.*

Kirish: Zamonaviy dunyoda axborot va media muhitining tez rivojlanishi oliy ta'lim muassasalarida talim oluvchilarga mediata'limni o'rgatishni zarur qiladi. Mediata'lim, talim oluvchilarga axborotlarni tanqidiy tahlil qilish, ishonchli manbalarni ajratish va media kontentini yaratishda yordam beradi. Bu maqola mediata'lim orqali tafakkurni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalarini o'rganishga bag'ishlangan.

Nazariy qism: Mediata'lim talim oluvchilarga media va axborot vositalarini tahlil qilish va yaratishda muhim ko'nikmalarni rivojlantirishni ta'minlaydi. Ushbu jarayonda mediata'limning asosiy maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- **Tanqidiy Tafakkur:** Axborotlarni va media mahsulotlarini tanqidiy baholash qobiliyatini oshirish.
- **Media Savodxonligi:** Media va axborot vositalarining to'g'ri ishlatilishi va ularning ta'sirini tushunish.
- **Ijodiy Fikrlash:** Yangi va ijodiy media kontentini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Mediata'lim talim oluvchilarning tafakkurini rivojlantirishda bir qator asosiy funktsiyalarni bajaradi:

- **Tanqidiy Fikrlash:** Mediata'lim axborotlarning ishonchliligini va to'g'riligini baholashni o'rgatadi, bu esa talim oluvchilarga aniqroq va xolisroq fikrlashga yordam beradi.
- **Axborot Tahlili:** Media kontentini tahlil qilish orqali talim oluvchilar axborotlarni ajratish va qaror qabul qilishda zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'ladi.
- **Ijodiy Fikrlash:** Mediata'lim, media kontentini yaratish va muammolarni ijodiy tarzda hal qilishda yordam beradi.

Mediata'lim talim oluvchilarga media kontentni tanqidiy tahlil qilishni o'rgatadi. Tanqidiy fikrlash ko'nikmalari talim oluvchilarga media orqali tarqatilayotgan axborotlarning aniqligini, to'g'riligini va ishonchliligini baholash imkonini beradi. Bu ularning qaror qabul qilish jarayonida aniqroq va xolis yondashuvlarni qo'llashlariga yordam beradi.

Talim muassasalarida mediata'lim yordamida tafakkurni rivojlantirish uchun bir qator usullar mavjud:

- **O'quv Dasturlarini Integratsiya Qilish:** Mediata'limni ta'lim dasturlariga qo'shish orqali talim oluvchilarga tanqidiy fikrlash va axborot tahlili ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini yaratish. Maxsus kurslar va seminarlar tashkil etish.

- **Amaliy Mashg'ulotlar:** Talim oluvchilarga real dunyo muammolariga duchor qilish va mediata'lim ko'nikmalarini amaliy mashg'ulotlar orqali rivojlantirish. Masalan, media loyihalarini yaratish va tahlil qilish.
- **Texnologik Vositalardan Foydalanish:** Digital platformalar, virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) kabi texnologiyalarni qo'llash orqali mediata'lim jarayonini yanada samarali qilish.
- **Tanqidiy Fikrlashni Rivojlantirish:** O'quvchilarga media kontentni tanqidiy tahlil qilish va baholash bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazish, munozaralar tashkil etish.

Mediata'limning samaradorligini oshirish uchun bir qator vositalardan foydalanish mumkin:

- **Digital Platformalar:** Onlayn kurslar, webinarlar va interaktiv o'quv materiallari orqali mediata'limni qo'llash.
- **Media Ishlab Chiqarish:** Video, blog va reklama kampaniyalarini yaratish bo'yicha amaliy tajriba.
- **O'qituvchilarni Tayyorlash:** Mediata'lim bo'yicha o'qituvchilar uchun treninglar va seminarlar o'tkazish.

Media savodxonligi talim oluvchilarga media kontentning tarkibi, manbalari va uning maqsadlarini tushunishni o'rgatadi. Bu qobiliyat o'quvchilarga feyk yangiliklarni aniqlash, axborot manipulyatsiyasini tushunish va media orqali ta'sir qilish imkoniyatlarini anglashda yordam beradi.

c. Ijodiy Fikrlash va Yaratish

Mediata'lim talim oluvchilarga ijodiy yondashuvni rivojlantirish uchun zarur vositalarni taqdim etadi. Media kontentini yaratish, dizayn qilish va tarqatish ko'nikmalari o'quvchilarga o'z g'oyalarini yaratishda va ularga kreativ yechimlar ishlab chiqishda yordam beradi.

Mediata'limni oliy ta'lim dasturlariga qo'shish talim oluvchilarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Integratsiya quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

a. Interdisiplinar Yondashuv

Mediata'lim faqat kommunikatsiya yoki media tadqiqotlari dasturlarida emas, balki biznes, huquq, tibbiyot va boshqa sohalarda ham qo'llanilishi kerak. Bu o'quvchilarga turli sohalarda mediata'limning ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

b. Amaliy Tajriba

Talabalarni real dunyo muammolariga duchor qilish va amaliy media loyihalarida ishlash imkoniyatlarini taqdim etish orqali mediata'lim samaradorligini oshirish mumkin. Bu talim oluvchilarning amaliy ko'nikmalarini oshiradi va ularni ish bozori uchun tayyorlaydi.

Mediata'limni ta'lim jarayonida amalga oshirishda bir qator muammolar mavjud:

a. Resurslar Yetishmasligi

Ko'plab oliy ta'lim muassasalarida mediata'lim uchun zarur bo'lgan resurslar va texnologiyalar yetishmaydi. Bu o'quv jarayonida to'siqlarni keltirib chiqarishi mumkin.

b. O'qituvchilarni Tayyorlash

Mediata'lim bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish zarur. Bu, o'z navbatida, mediata'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Kelajakda mediata'limning roli yanada ortishi kutilmoqda. Yangi texnologiyalar va digital platformalar mediata'limning rivojlanishiga yangi imkoniyatlar yaratadi. Oliy ta'lim muassasalari mediata'limni yanada samarali tarzda qo'llash orqali talim oluvchilarni global va raqamli dunyoga tayyorlashlari mumkin.

Xulosa

Mediata'lim oliy ta'lim muassasalarida talim oluvchilarning tafakkurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tanqidiy fikrlash, media savodxonligi va ijodiy yondashuvni rivojlantirish orqali mediata'lim talim oluvchilarni zamonaviy ish bozoriga tayyorlaydi. Mediata'limning amaliy qo'llanilishi va uning integratsiyasi orqali o'quvchilarning intellektual rivojlanishini stimullashning eng yaxshi amaliyotlari va istiqbollari ko'rib chiqildi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Khasanovich G. L. POSSIBILITIES OF THE INFOCOMMUNICATION BASE IN TEACHING ON DIFFERENTIATED EDUCATIONAL PROGRAMS IN PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2022. – T. 2. – №. 1.5 Pedagogical sciences.
2. Гаффаров Л. Х. и др. Малака Ошириш Таълим Тизимида Ислохотлар: Инновацион Ғоялар //IJTIMOIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIIY JURNALI. – 2021. – T. 1. – №. 5. – С. 43-49.
3. Gaffarov L. X. et al. VR TEXNOLOGIYALAR VA UNI TA'LIM TIZIMIDAGI O'RNINI //SCHOLAR. – 2024. – T. 2. – №. 3. – С. 101-106.
4. Gaffarov L. X. et al. TALABALAR DAVOMATINI NAZORAT QILUVCHI MOBIL ILOVA ISHLAB CHIQUISH TEXNOLOGIYASI //Educational Research in Universal Sciences. – 2024. – T. 3. – №. 3. – С. 251-254.
5. Gaffarov L. X. et al. VR TEXNOLOGIYALAR VA UNI TA'LIM TIZIMIDAGI O'RNINI //SCHOLAR. – 2024. – T. 2. – №. 3. – С. 101-106. Buckingham, D. (2003). *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Polity Press.